

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
Pakartotinė sesija

2024 m. birželio 28 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku.
5. **Atsakymų lape** rašykite tik **juodai** arba **mėlynai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
6. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Pasirinktus atsakymus į **01–25** klausimus atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). **Atsakymai, kurie pažymėti neaiškiai, išeina už skirto langelio ribų ar yra taisyti, bus įvertinti 0 taškų.** Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje.
8. Atsakymus į **26–53** klausimus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
10. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
11. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

- 01.** Kuriai žmonių grupei Lietuvoje taikoma 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata „žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės“?
- A** Tik gimusiesiems Lietuvos Respublikos teritorijoje
 - B** Tik Lietuvos Respublikos piliečiams
 - C** Visiems, kurie gimė lietuvių šeimoje
 - D** Visiems žmonėms, neatsižvelgiant į jų pilietybę
- 02.** Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją Seimas:
- A** priima nutarimus dėl referendumų
 - B** rengia valstybės biudžeto projektą
 - C** skelbia eilinius Seimo rinkimus
 - D** teikia Lietuvos Respublikos pilietybę
- 03.** Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją rinkimų teisę turi piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę:
- A** 18 metų
 - B** 21 metai
 - C** 25 metai
 - D** 40 metų
- 04.** Viduramžiais Europos universitetuose buvo:
- A** atsisakyta dėstyti lotynų kalba
 - B** atsisakyta studijuoti religinio turinio kūrinius
 - C** pradėta dėstyti gimtąja kalba
 - D** studijuojami Antikos autorių kūriniai
- 05.** Kuri istorinė asmenybė apibūdinta pateiktoje ištraukoje?
- Savarankiškai studijavo fiziką, matematiką, astronomiją, botaniką, hidrauliką, geologiją, žmogaus ir gyvūnų anatomiją. Suprojektavo oro balioną, parašiuo, sraigtasparnio, tanko, povandeninio laivo prototipus. Išliko italų kalba veidrodiniu principu (iš dešinės į kairę) jo parašytų rankraščių, kuriuose dėstomos mintys apie tapybą.*
- A** Leonardas da Vinčis
 - B** Mikalojus Kopernikas
 - C** Nikolo Makiavelis
 - D** Šarlis Monteskjė
- 06.** Formuojantis kapitalistiniams santykiams Europoje, didėjo:
- A** baudžiavinio ūkio¹ vaidmuo
 - B** cechinės gamybos vaidmuo
 - C** manufaktūrų vaidmuo
 - D** natūrinio ūkio vaidmuo

¹ baudžiavinis ūkis – gospodarstwo pańszczyńniane – крепостное хозяйство

07. Kuris iš šių reiškinių yra susijęs su išleista pirmąja knyga lietuvių kalba?

- A Knygnešių veikla
- B Reformacijos idėjų plitimas
- C Lietuviškos spaudos draudimas
- D Lietuvių tautinis atgimimas

08. Stepono Batoro valdymo metu (1576–1586 m.):

- A jėzuitų ordinas išvarytas iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
- B patvirtintas Trečiasis Lietuvos Statutas
- C persekioti ir žudyti protestantai
- D Vilniaus jėzuitų kolegija pertvarkyta į universitetą

09. Kurios sutarties ištrauka yra pateiktas tekstas?

Šiuo aktu nutraukiama Lietuvos unija su Lenkija. [...] Savo ir savo įpėdinių vardu Lietuvos didikai ir šlėktos atsisako paklusnumo Jonui Kazimierui, panaikinamos visos jo teisės Lietuvoje. Savo teisėtai valdovais – Lietuvos didžiaisiais kunigaikščiais jie pažada laikyti [...] Karolį Gustavą ir jo įpėdinius savo draugais.

- A Astravos
- B Kėdainių
- C Krėvos
- D Liublino

10. Apšviestajam absoliutizmui² būdinga:

- A baudžiamųjų įstatymų sugriežtinimas
- B Bažnyčios įtakos visuomenėje augimas
- C religinio pakantumo įstatymų priėmimas
- D švietimo pertvarka, mažinant mokyklų skaičių

11. Kuri ideologija atsispindi plakate?

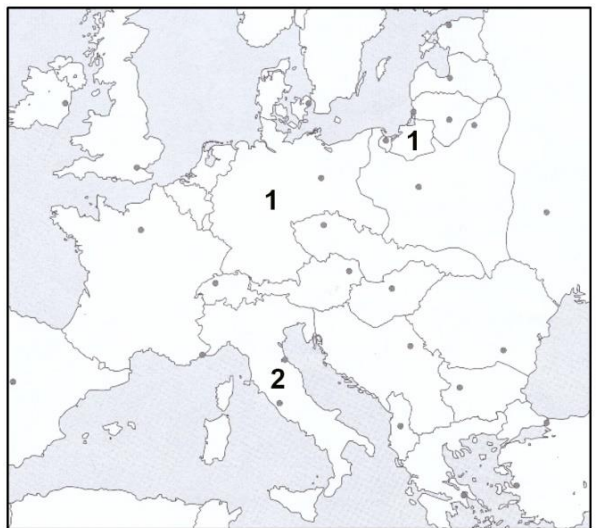
- A Anarchizmas
- B Konservatizmas
- C Liberalizmas
- D Socializmas

Užrašas ant gaublio:
„Visų šalių proletarai, vienykitės!“

² Apšviestasis absoliutizmas – Absolutyzm oświecony – Просвещённый абсолютизм

12. Kurioje eilutėje išvardyti abu reiškiniai **negali būti siejami** tarpusavyje?
- A Džeimso Vato išradimas ir pramonės perversmas
 - B Jakobinų diktatūra ir Prancūzijos revoliucija
 - C Oto fon Bismarko valdymas ir Reino sąjungos sukūrimas
 - D Reformacija ir kontrreformacija
13. Ko siekė 1794 m. sukilimo rengėjai Abiejų Tautų Respublikoje?
- A Įteisinti absoliučią monarcho valdžią
 - B Panaikinti visas bajorų luomo teises
 - C Paremti Targovicos konfederacijos siekius
 - D Pratęsti Ketverių metų seimo reformas
14. Kuris iš šių įvykių yra 1863–1864 m. sukilimo padarinys?
- A Panaikinta Lenkijos karalystės autonomija.
 - B Pradėta įgyvendinti „rusiškų pradų“ atkūrimo programa.
 - C Uždaryti Vilniaus ir Varšuvos universitetai.
 - D Užnemunėje panaikinta baudžiava.
15. Lietuvos Taryba išrinkta:
- A Didžiajame Vilniaus seime
 - B Lietuvių draugijoje nukentėjusiems dėl karo šelpti
 - C Steigiamajame Seime
 - D Vilniaus konferencijoje
16. Kuris iš šių veiksnių paskatino 1929–1933 m. pasaulinę ekonominę krizę?
- A Konkurencijos taisyklių taikymas prekyboje
 - B JAV priimtas Sausasis įstatymas
 - C Spekuliacija vertybinių popierių biržoje
 - D Valstybinės kainų kontrolės įvedimas
17. Kas sieja žemėlapyje skaitmenimis 1 ir 2 pažymėtas valstybes XX a. ketvirtajame dešimtmetyje?
- A Dalyvavo Potsdamo konferencijoje.
 - B Laikėsi diplomatinio SSRS nepripažinimo.
 - C Laikėsi neutralumo tarptautinėje politikoje.
 - D Nutraukė veiklą Tautų Sąjungoje.

18. Kurio iš nurodytų teisės aktų **nepriėmė** Steigiamasis Seimas?

- A Lietuvos Valstybės Konstitucijos
- B Kariuomenės kūrimo įsakymo
- C Piniginio vieneto įstatymo
- D Žemės reformos įstatymo

19. Kuris SSRS vidaus politikos reiškinys pavaizduotas karikatūroje „Atpirkimo ožys“?

- A Destalinizacija
- B Demilitarizacija
- C Kolektyvizacija
- D Privatizacija

Užrašas ant pastato: „Leninas“, „Stalinas“.

20. Kas XVIII a. pabaigoje paskatino Prancūzijos revoliuciją?

- A Bajorijos nenoras dalyvauti valstybės valdyme
- B Liudviko XVI giljotinavimas
- C Privačios nuosavybės panaikinimas
- D Visuomenės luominė nelygybė

21. Kelintų metų įvykis aprašomas šioje ištraukoje?

Vilniaus teisme kaltinamųjų suole atsidūrė aštuoni 17–24 metų Kauno jaunuoliai, kurie, Romo Kalantos susideginimo sujudinti ir vietos administracijos provokaciniu elgesiu pasipiktinę, dalyvavo Kauno gatvėse demonstracijose, paskelbė režimui nepakenčiamą šūkį – „Laisvė Lietuvai“ ir pagaliau savo akcijoje drąsiai pasipriešino milicijai.

- A 1956 m.
- B 1968 m.
- C 1972 m.
- D 1988 m.

22. Leonido Brežnevo valdymo metais (1964–1982 m.):

- A Sovietų Sąjunga išvedė karines pajėgas iš Rytų Vokietijos
- B buvo įkurta Varšuvos sutarties organizacija
- C Vengrijoje buvo nuslopintas nacionalinis sukilimas
- D Sovietų Sąjunga pradėjo karą Afganistane

23. Sovietų Sąjungoje, valdant Michailui Gorbačiovui:

- A įtvirtinta valstybinė gamybos priemonių nuosavybė
- B pablogėjo santykiai su Vakarų valstybėmis
- C sustiprėjo nacionaliniai judėjimai
- D uždrausta komunistinė ideologija

24. Kuri iš šių veiklų būdinga Lietuvos Helsinkio grupei XX a. aštuntajame dešimtmetyje?

- A M. Gorbačiovo valdymo politikos kritika
- B „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ leidyba
- C Parama ginkluotajam pasipriešinimui prieš sovietinę okupaciją
- D Pasaulio informavimas apie žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje

25. Kurios organizacijos steigimo sutarties ištrauka yra pateiktas tekstas?

*NUSPRENDĖ bendrais veiksmais, kuriais šalinamos Europą skaldančios kliūtys, užtikrinti savo valstybių ekonominę ir socialinę pažangą,
TEIGDAMI, kad esminis jų pastangų siekis – nuolat gerinti savo tautų gyvenimo ir darbo sąlygas,
SUVOKDAMI, kad šalinant esamas kliūtis reikia imtis suderintų veiksmų patvariai plėtrai, subalansuotai prekybai ir sąžiningai konkurencijai užtikrinti,
NORĖDAMI stiprinti savo šalių ekonomikos vienybę ir užtikrinti darnią³ jos plėtrą, mažinant įvairių regionų skirtumus ir mažiau išsivysčiusių regionų atsilikimą, ekonominę ir socialinę pažangą.*

- A Europos Sąjungos
- B Jungtinių Tautų
- C NATO
- D Varšuvos sutarties

³ darnus – zrównoważony – устойчивый

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.**A šaltinis** (*Iš valstiečio pasidavimo rašto Kliuni vienuolynui*)

Dievo vardu, pasidavimas ir užrašymas to, kaip akivaizdoje gerų vyrų, kurie šį užrašymą ir pasidavimą patvirtino, [...] ne apgaule, o savo laisva valia apjuosiau sprandą diržu ir atidaviau į Aliardo ir jo žmonos Ermengardos rankas valdyti savo laisvąjį turtą [...]; ir štai nuo šios dienos ir su manim pačiu, ir su mano palikuonimis⁴ jūs ir jūsų įpėdiniai⁵ galite daryti viską, ką norite, būtent: valdyti, parduoti, dovanoti ir į laisvę paleisti. O jeigu aš, – ar pats, ar piktų žmonių patarimu, – sumanyčiau ištrūkti iš jūsų [priklausomybės], jūs ar jūsų įgaliotiniai galite sulaikyti mane ir bausti.

B šaltinis (*Iš vasalo priesaikos senjorui*)

Ateityje nuo šios valandos aš, Raimondas, Gersendos sūnus, neapgausiu vikonto Bernaro, Rengardos sūnaus, nei dėl to, kas liečia jo gyvybę, nei dėl to, kas liečia jo kūno sąnarius, ir neatimsiu jam gyvybės, ir nepašalinsiu iš laisvės, ir nė vienas vyras ir nė viena moteris mano patarimu ir mano sumanymu to nepadarys. Ir neatimsiu iš tavęs nei tavo miestų, nei pilių, [...] kuriuos turi ir ateityje mano padedamas pajėgsi įgyti. Ir jeigu kas iš vyrų ar moterų tai padarytų, aš, Raimondas, tau pagelbėsiu garbingai ir be klastos tą pačią valandą, kai tu pakviesi mane.

C šaltinis (*Iš Sen Deni vienuolyno abato veikalo, XII a.*)

Tomas Marlis [...] grobė ir, kaip plėšrus vilkas, niokojo Lano, Reimso ir Amjeno provincijas, nė trupučio nesigailėdamas nei bažnyčios tarnų, nei žmonių. Visą naikino, visus žudė, atėmė taip pat dvi geriausias gyvenvietes iš švento Jono Laniečio vienuolyno. Neįveikiamas Kresi ir Nožano pilis, lyg jos būtų buvusios jo nuosavos, sutvirtino nuostabos vertais bokštais ir, padaręs jas tarsi koku drakonų lizdu ir plėšikų lindyne, negailestingai grobė ir degino beveik visą provinciją. Jo siautėjimo nukamuota, susirinko Galijos bažnyčia į visuotinį susirinkimą Bove paskelbti čia jį smerkiantį nutarimą. Garbingasis šventosios Romos bažnyčios legatas Kononas [...] vieningai už akių paskelbtu nuosprendžiu atėmė iš jo, kaip iš niekingo piktadario ir priešo, krikščionio vardą, riterio juostą ir visus feodus.

D šaltinis (*Iš Kelno šilko audėjų cecho statuto, XV a.*)

3. Vyriausioji meistrė turi teisę vienu metu turėti ne daugiau kaip keturias mokesines.

4. Audėja gali mokyti merginas amato tik savo namuose, teikdama joms išlaikymą, kitaip jai grėstų pašalinimas iš cecho visiems laikams. [...]

11. Jeigu kuri mūsų miesto vyriausioji meistrė iš čia išvažiuos, tai ji praranda teisę verstis pas mus savo amatu. [...]

16. Meistrės, priklausiusios šilko audėjų moterų cechui, neturi teisės atiduoti šilko verpti arba kitaip apdirbti asmenims, gyvenantiems ne Kelne. [...]

21. Jeigu seniūnai nustatys, kad darbas atliktas neteislingai ir prekė nekokybiška, tai jie tą prekę atima ir pateikia valdžios atstovams. Tas, pas kurį gaminys rastas, turi pats jį suraižyti į skiautes⁶ ir, be to, sumokėti [baudą].

26. Įvardykite visuomeninę santvarką, apie kurią kalbama pateiktuose šaltiniuose.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

⁴ palikuonis – potomek – потомок

⁵ įpėdinis – spadkobierca – наследник

⁶ suraižyti į skiautes – rozciąć na strzępy – разрезать на лоскуты

27. Kokia asmens teisinės priklausomybės forma aprašoma A šaltinyje? Paaiškinkite, kaip ši forma nulėmė priklausomo asmens padėtį visuomenėje.

Juodraštis

Priklausomybės forma

Paaiškinimas

.....

(2 taškai)

28. Kuo senjorui, siekiančiam įtvirtinti savo galią visuomenėje, buvo svarbi vasalo priesaika (B šaltinis)? Remdamiesi žiniomis, nurodykite, kuo ši priesaika buvo naudinga vasalui.

Juodraštis

Svarba senjorui

.....

Nauda vasalui

.....

(2 taškai)

29. Palyginę A ir B šaltinius, nurodykite įsipareigojusių asmenų teisinės padėties skirtumą. Paaiškinkite, kuo iš esmės skyrėsi jų atliekamos pareigos visuomenėje.

Juodraštis

Teisinės padėties skirtumas

.....

Atliekamų pareigų skirtumas

.....

(2 taškai)

30. Koks to laiko Vakarų Europos šalių politinis reiškinyms paskatino Katalikų Bažnyčią reaguoti į C šaltinyje aprašomus įvykius? Remdamiesi B šaltiniu ir žiniomis, paaiškinkite šio politinio reiškinių atsiradimo priežastis.

Juodraštis

Politinis reiškinyms

Paaiškinimas

.....

(2 taškai)

31. C šaltinyje teigiama, kad bažnyčios susirinkimas iš Tomo Marlio atėmė krikščionio vardą. Paaiškinkite įvardytos bausmės pasekmes minimam asmeniui. Remdamiesi šaltiniu ir žiniomis, nurodykite du tikslus, kurių siekė Katalikų Bažnyčia, įgyvendindama šią bausmę pasaulietinės⁷ valdžios atstovui.

Juodraštis

Paaiškinimas

.....

Tikslai:

1.

2.

(3 taškai)

⁷ pasaulietinė – świecka – светская

32. Paaiškinkite D šaltinyje vartojamą sąvoką *cechas*. Remdamiesi pateikta statuto ištrauka, nurodykite du cecho kūrimo tikslus.

Juodraštis

Cechas –

Tikslai:

1.

2.

(3 taškai)

33. Remdamiesi pateiktais šaltiniais ir žiniomis, įvardykite du luomus⁸, turėjusius aukščiausią padėtį tuometinėje socialinėje hierarchijoje. Nurodykite kiekvieno jų įvardyto luomo pagrindines pareigas visuomenei.

Juodraštis

Luomas Pareigos

.....

Luomas Pareigos

.....

(4 taškai)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis (Johano Esajaso Nilsono graviūra, XVIII a.)

B šaltinis (Iš 1791 m. Gegužės 3-iosios konstitucijos)

Visa žmonių visuomenės valdžia kyla iš tautos valios. Idant valstybių vientisumas, pilietinė laisvė ir visuomenės tvarka visam laikui išliktų pusiausvira, lenkų tautos valdymą turi sudaryti trys valdžios ir šio įstatymo valia sudarys visiems laikams, tai yra: įstatymų leidžiamoji valdžia – Seimas, aukščiausioji vykdomoji valdžia – Karalius bei Sargyba, teisminė valdžia – šiam tikslui įkurtos ar įkursimos jurisdikcijos. [...]

Viskas ir visa turi būti sprendžiama balsų dauguma; dėl to *liberum veto*, bet kokios rūšies konfederacijas ir konfederacinius seimus, kaip prieštaraujančius šios konstitucijos dvasiai, valdymą griaujančius, visuomenę ardančius, panaikiname visiems laikams.

⁸ luomas – stan – сословие

C šaltinis (*Iš Mykolo Kleopo Oginskio knygos „Atsiminimai“*)

Jeigu 1791 m. Gegužės 3-iosios konstitucija būtų buvusi paskelbta aštuoniolika mėnesių anksčiau, Respublika būtų išgelbėta. Jai būtų pakakę laiko sutelkti Vyriausybę ir pačiai sustiprėti 1789–1792 m. laikotarpiu; ji nebūtų praradusi pranašumo, kurį galėjo suteikti Prūsijos karaliaus pasiūlyta sąjunga; ji nebūtų davusi Rusijai laiko sudaryti sutartį su Turkija ir Švedija, būtų užkirtusi kelią Rusijos suartėjimui su Prūsija, kuris prasidėjo po 1792 m. Prancūzijos vidaus neramumų [...]. 1792 m. gegužės 18 d. prie Respublikos sienos dislokuota Rusijos kariuomenė, kurioje buvo 80 tūkst. reguliariosios kariuomenės karių ir 20 tūkst. kazokų, gavo įsakymą judėti į priekį. Gegužės 19 dieną viena šios kariuomenės dalis įsibrovė į Lenkiją, o kita 21 dieną įžengė į Lietuvą [...].

D šaltinis (*Iš priesaikos, kurią duodavo stojantieji į Targovicos konfederaciją*)

Aš, [...], stodamas į konfederaciją, kuri yra sudaryta 1792 metų gegužės 14 dienos aktu, prisiekiu, jog Gegužės 3-iosios konstituciją, kuri yra Respublikos kapas, visomis jėgomis naikinsiu, sosto paveldimumo ir monarchijos visomis jėgomis neleisiu; lenkų karalių valdžios išplėtimo neleisiu; [...] neleisiu atplėšti mažiausią krašto dalį ar jo priklausomybę. Ginsiu šventą Romos katalikų tikėjimą, šlėktos laisvę ir lygybę laikysiu ir ginsiu; [...] konfederacijos neišsižadėsiu, bet tolei joje būsiu, kol sosto paveldėjimas ir Gegužės 3-iosios dienos konstitucija bus panaikinta.

- 34.** Koks istorinis procesas atsispindi A šaltinyje? Atsakymą argumentuokite, remdamiesi dviem šaltinio detalėmis.

Juodraštis

Istorinis procesas

Argumentai:

1.

2.

(3 taškai)

- 35.** Nurodykite du valstybės valdymo principus, kurie įtvirtinti pateiktoje Gegužės 3-iosios konstitucijos ištraukoje (B šaltinis).

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

- 36.** Nurodykite du buvusius valstybės valdymo trūkumus, pabrėžtus pateiktoje Gegužės 3-iosios konstitucijos ištraukoje (B šaltinis). Paaiškinkite, kokios įtakos kiekvienas trūkumas turėjo valstybės silpnėjimui.

Juodraštis

Trūkumas

Paaiškinimas

.....

Trūkumas

Paaiškinimas

.....

(4 taškai)

37. Palyginkite bajorų požiūrį į Gegužės 3-iosios konstituciją C ir D šaltiniuose. Nurodykite C ir D šaltinių teiginius, patvirtinančius tokį požiūrį.

Juodraštis

Palyginimas

.....

C šaltinio teiginys

.....

D šaltinio teiginys

.....

(3 taškai)

38. Remdamiesi C šaltiniu ir žiniomis, įvardykite istorinį įvykį, kuriuo baigėsi minimi užsienio valstybių veiksmai. Remdamiesi šaltiniu, argumentuokite atsakymą.

Juodraštis

Įvykis

Argumentas

(2 taškai)

39. Remdamiesi D šaltiniu ir žiniomis, nurodykite du bajorų galių apribojimus. Remdamiesi žiniomis, paaiškinkite, kaip kiekvienas iš šių apribojimų varžė⁹ bajorų „laisves“.

Juodraštis

Galios apribojimas

Paaiškinimas

.....

Galios apribojimas

Paaiškinimas

.....

(4 taškai)

40. Įvardykite Abiejų Tautų Respublikos valdovą, kuris valdė valstybę, vykstant pateiktuose šaltiniuose aprašomiems įvykiams.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

⁹ varžyti – ograniczać – ограничивать

I klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.**A šaltinis** (Iš veikalo „Mano kova“, 1924 m.)

Tas, kas nori gyventi, tegul kovoja! Tas, kas atsisako kovoti šiame pasaulyje, kur pagrindinis įstatymas yra nuolatinė kova, nebevertas gyventi. Tai gali atrodyti žiauru, bet taip yra!

Žmogus, pamiršęs ir paniekinęs rasės įstatymus [...], tampa kliūtimi pergalingam aukštesnės rasės žygiui, o per tai ir visai žmonijos pažangai. Žmogiško jautrumo naštos prislėgtas, jis nustumia į gyvulio, negalinčio pakilti iki žmogiškosios būtybės, lygį. [...]

Mes privalome matyti, kad rusų bolševizmas – tai XX amžiaus žydų mėginimas pasiekti pasaulinį viešpatavimą. [...] O žydas [...] eis toliau savo lemties keliu, kol prieš jį nestos titaniškoje kovoje kita jėga ir nepasiųs pas Liuciferį to, kuris kyla šturmuoti dangų. [...]

Žmonijos kultūra ir civilizacija šiame žemyne yra neperskiriamai susijusios su arijų egzistavimu. Jiems išnykus ar susilpnėjus, šią žemę apgaubtų tamsi barbarų epochos skraistė. Bet ardytas žmogiškosios civilizacijos pamatų, naikinant tuos, kurie ją laiko, mūsų akyse yra pats šlykščiausias nusikaltimas. Tas, kas išdrįsta pakelti ranką prieš paties Viešpačio tobuliausią paveikslą, ižeidžia Viešpatį ir padeda prarasti rojų.

B šaltinis (Iš 1937 m. kovo 1 d. posėdžio, kuriame vandens transporto liaudies komisaras Nikolajus Pachomovas skaitė pranešimą, stenogramos)

Tik neseniai pradėjome tikrinti kadrus ir iškart tokia puokštė. Serdiukas – Dniepropetrovsko garlaivininkystės viršininkas, Chandožka – Jenisiejaus garlaivininkystės viršininko pavaduotojas. Vardiju pavardes tų žmonių, kurie jau demaskuoti ir suimti. (Juokas.) Žiminas – Lavių mechaninės tarnybos viršininkas, Kuvšinovas – Volgos aukštupio garlaivystės viršininko padėjėjas, Bovinas – Volgos aukštupio garlaivystės Centrinės valdybos viršininkas, Samarvecas – Maskvos-Okos upių garlaivystės viršininko pavaduotojas. (STALINAS. Bovinas taip pat suimtas?) Irgi suimtas, taip pat, pasirodo, niekšas. (MOLOTOVAS. Teisingai suimtas?) Teisingai. (MOLOTOVAS. O anksčiau neįtarėte?) Ne, neįtariau.

Negaišinsiu jūsų skaitydamas ilgą sąrašą, jame 77 asmenys (juokas), iš kurių du trečdaliai suimti. (STALINAS. Kažkodėl mažokai...) Drauge Stalinai, sakiau jums, kad tai tik pradžia. (Juokas visoje salėje.)

C šaltinis (Vokietijoje išspausdinta karikatūra, XX a. ketvirtasis dešimtmetis)

Užrašas: „Idealus“ asmuo išrinktiesiems žmonėms: dėl skonio neverta ginčytis.

D šaltinis (JAV išspausdinta karikatūra, XX a. ketvirtasis dešimtmetis)

Užrašas: Pjovėjas.

41. A ir B šaltiniuose atsispindi dviejų XX a. valstybės vadovų veikla ir ideologija. Įvardykite šiuos asmenis ir jų aukščiausias pareigas valstybėje.

Juodraštis

A šaltinis:

Asmuo Pareigos

B šaltinis:

Asmuo Pareigos

(4 taškai)

42. Nurodykite du A šaltinyje atsispindinčios ideologijos bruožus.

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

43. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite valstybės vidaus politikos bruožą ir tokios politikos tikslą.

Juodraštis

Bruožas

Tikslas

(2 taškai)

44. Kurio šaltinio (A, C ar D) autoriaus požiūris sutampa su B šaltinyje pateikta informacija? Atsakymą pagrįskite dviem argumentais.

Juodraštis

Šaltinis

Argumentai:

1. 2.

(3 taškai)

45. Kuris iš šaltinių (B, C ar D) papildo A šaltinyje išsakytus teiginius? Atsakymą pagrįskite dviem argumentais.

Juodraštis

Šaltinis

Argumentai:

1. 2.

(3 taškai)

46. Įvardykite politinį režimą, kuris tuo metu buvo būdingas abiem karikatūrose vaizduojamoms valstybėms (C ir D šaltiniai). Nurodykite tris jūsų įvardyto politinio režimo valdymo bruožus.

Juodraštis

Politinis režimas

Bruožai:

1.

2.

3.

(4 taškai)

I klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis (Iš Lietuvos SSR vidaus reikalų ministro P. Kondakovo slapto pranešimo)

1953 metų balandžio 1 d. duomenimis, Lietuvos SSR teritorijoje slapstosi 46 banditų grupės (162 banditai) ir 61 pavienis banditas. Iš viso 223 banditai. Tarp jų:

- a) nuo iškeldinimo¹⁰ pasislėpę banditų šeimų nariai – 47,
- b) nuo iškeldinimo pasislėpę buožių šeimų nariai – 75,
- c) sovietų kariuomenės dezertyrai – 4,
- d) vengiančių šaukimo į sovietų armiją – 23,
- e) pasislėpusių nuo arešto ryšininkų ir rėmėjų – 85,
- f) buvusių baudėjų ir vokiečių pagalbininkų – 9,
- g) išvengusių suėmimo už įvairius nusikaltimus – 15,
- h) pabėgusių iš įkalinimo bei specialiųjų apgyvendinimo vietų – 6.

B šaltinis (Iš partizano L. Baliukevičiaus-Dzūko 1948–1949 m. dienoraščio)

Be to, Mikas išplėš iš sanatorijos rotatorių ir rašomąją mašinėlę, bet prieš tai mes jam turim nusiųsti porą pistoletų „geresniam jo planų realizavimui“. Prieš atvykdamas pas mus, gaus iš mūsų čemodaną* su 25–30 kg užtaiso. Bandys sprogdinti NKGB būstinę. [...]

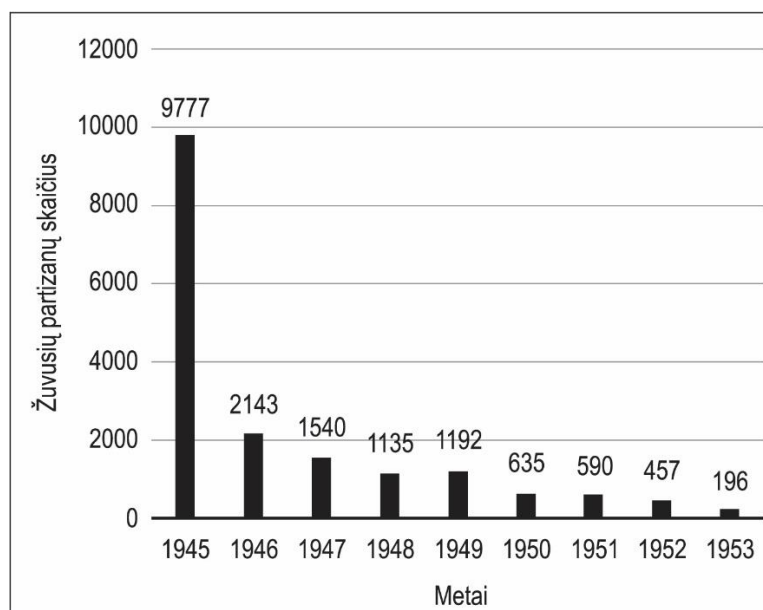
Vakar sužinojome, kad kažkur Butrimonių valsčiuje partizanai sušaudė keletą per daug uolių kolchozų propaguotojų. Tai neišvengiamas dalykas. Reikia būtinai ginkluotų veiksmų ir bausmių, nes kitaip gyventojai neturi kuo pateisinti „aktyvistams“ savo nestojimo į kolchozus. Ir kur tie partizanai „valdžiai“ nekenkia: ir kolchozų neleidžia „tverti“, ir rinkimų boikotą organizuoja, gyventojus kursto pyliavos nepilti, miško prievolės neatlikti...

* čemodanas – lagaminas

C šaltinis (Iš partizano J. Lelešiaus-Grafo dienoraščio)

Lietuvos ateitis šviesi: artinasi ta valanda, kada raudonųjų plėšikų gaujas išvysime iš savo tėvynės, iš savo sodybų. Karas tarp anglosaksų ir sovietų neišvengiamas. Bet mus užvis labiausiai nudžiugino žinia, kad Amerika ir Anglija Lietuvos nepripažįsta Rusijai, kad veikiančių Lietuvoje laisvės kovotojų kovą laiko teisėta, ją pripažįsta tikrąja Lietuvos vyriausybe, o greitoje ateityje gausime paramą pinigais, ginklais ir amunicija. [...]

D šaltinis (Žuvusių partizanų skaičius 1945–1953 m., MVD-MGB duomenimis)

¹⁰ iškeldinimas – wysiedlenie – выселение

47. Ką A šaltinio autorius įvardijo žodžiais „banditas“ ir „išskeldinimas“? Paaiškinkite, ko jis siekė, vartodamas būtent tokius žodžius.

Juodraštis

„banditas“ – „išskeldinimas“ –
 Paaiškinimas

(3 taškai)

48. Kuriame šaltinyje atsispindi pagrindinis partizanų kovos tikslas? Nurodykite šį tikslą.

Juodraštis

Šaltinis Tikslas

(2 taškai)

49. Remdamiesi šaltiniais, nurodykite keturias priežastis, lėmusias įvairių asmenų grupių dalyvavimą partizaninėje kovoje su sovietų valdžia.

Juodraštis

1.
 2.
 3.
 4.

(4 taškai)

50. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite tris partizanų kovos su okupantais būdus.

Juodraštis

1.
 2.
 3.

(3 taškai)

51. Remdamiesi šaltiniais, nurodykite tris sovietų valdžios įtvirtinimo priemones, su kuriomis kovojo partizanai.

Juodraštis

1.
 2.
 3.

(3 taškai)

52. Remdamiesi žiniomis, pateikite dvi priežastis, lėmusias D šaltinyje parodytą žuvusių partizanų skaičiaus kitimo tendenciją 1945–1953 metais.

Juodraštis

1.
 2.

(2 taškai)

53. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, padarykite dvi išvadas apie partizanų ginkluotojo pasipriešinimo reikšmę Lietuvos valstybingumo istorijai.

Juodraštis

1.

 2.

(2 taškai)

Šaltiniai

- Navickas, V. *Istorijos mokymosi gidas*. Vilnius: Ugda, 2010.
 1791 m. gegužės 3 d. *Konstitucija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2001.
 Oginskis, M. K. *Atsiminimai*. Vilnius: Regionų kultūrinių iniciatyvų centras, 2009.
Vidurinių amžių chrestomatija. Kaunas: Šviesa, 1976–1977.
 Boguševičius, D., Navickas, V. *Istorijos vadovėlis 11 (III gimnazijos klasėms)*. Vilnius: Ugda, 2004.
 Bumblauskas, A. *Senosios Lietuvos istorija 1009–1795*. Vilnius: R. Paknio leidykla, 2005.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>
<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2007/07/06/news/respublikos-kapas-cicinsko-dvasios-uzuoveja-lietuvos-istorijoje-5952851>
<https://gutenberg.net.au/ebooks02/0200601.txt>
<https://hwiki.istmat.org/node/30209>
<https://www.ushmm.org/antisemitism/what-is-antisemitism/origins-of-neo-nazi-and-white-supremacist-terms-and-symbols>
<https://comicsdc.blogspot.com/2007/04/reaper-stalin-cartoons-by-benton-f.html>
<https://partizanai.org/failai/html/partizanu-kovu-slopinimas.htm>
https://www.partizanai.org/failai/pdf/dzuko_dienorastis.pdf
https://www.partizanai.org/failai/pdf/partizanu_kapeliono_dienorastis.pdf
https://www.partizanai.org/failai/pdf/pasipriesinimo_istorija.pdf